

Kampanja za zdrava mjesta rada 2018. – 2019.

Upravljanje opasnim tvarima na mjestima rada

Zakonodavstvo

- Poslodavac je zakonski obavezan osigurati **sigurno** i **zdravo** mjesto rada

Propisi iz područja **sigurnosti** i **zaštite** zdravlja na radu:

- Direktiva 89/391/EEZ (Okvirna direktiva o sigurnosti i zdravlju na radu)
- Direktiva 98/24/EZ (Direktiva o kemijskim sredstvima, CAD)
- Direktiva 2004/37/EZ (Direktiva o karcinogenim i mutagenim tvarima, CMD)

Dio zakonodavstva o **kemikalijama**:

- Uredba (EZ) br. 1907/2006 (Uredba REACH)
 - Sigurnosno-tehnički list – čl. 31. + sadržaj definiran u Prilogu II.
- Uredba (EZ) br. 1272/2008 (Uredba CLP)
 - Prilog I. – zahtjevi razvrstavanja i označavanja (fizikalne opasnosti, opasnosti za zdravlje, opasnost za okoliš + ozon)
 - Prilog II. – posebna pravila za označavanje i pakiranje
 - Prilog III. – oznake upozorenje (H oznake)
 - Prilog IV. – oznake obavijesti (P oznake)
 - Prilog V. – piktogrami opasnosti
 - Prilog VI. – usklađeno razvrstavanje i označavanje

ACSH – Savjetodavni odbor za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu:

(tripartitni - vlada, poslodavci, sindikati)

SCOEL – Znanstveni odbor za ograničenja profesionalne izloženosti kemijskim sredstvima:

(samo stručnjaci – ukupno 21)

SLIC – Odbor viših inspektora rada:

☐ CHEMEX – radna grupa

ECHA – Europska agencija za kemikalije:

- ☐ Odbor država članica (MSC)
- ☐ Odbor za procjenu rizika (RAC)
- ☐ Odbor za socioekonomsku analizu (SEAC)

Pregled relevantnog zakonodavstva o sigurnosti i zdravlju na radu:

<https://osha.europa.eu/hr/safety-and-health-legislation>

Uredba CLP – razvrstavanje, označavanje i pakiranje

1) **fizikalne opasnosti** (Prilog I., dio 2.)

- **eksplozivni**
- zapaljivi plinovi
- zapaljivi aerosoli
- oksidirajući plinovi
- **plinovi pod tlakom**
- **zapaljive tekućine**
- zapaljive krutine
- samoreagirajuće tvari ili smjese
- piroforne tekućine
- piroforne krutine
- samozagrijavajuće tvari ili smjese
- tvari ili smjese koje u dodiru s vodom oslobađaju zapaljive plinove
- **oksidirajuće tekućine**
- oksidirajuće krutine
- organski peroksidi
- tvari ili smjese nagrizajuće za metale

2) **opasnosti za zdravlje** (Prilog I. dio 3.)

- **akutno toksične**
- **nagrizajuće / nadražujuće** za kožu
- teške ozljede oka/nadražujuće za oko
- **izazivanje preosjetljivosti** dišnih putova/kože
- s **mutagenim** učinkom na zametne stanice, **karcinogene**, **reproduktivno toksične**
- specifično toksične za ciljane organe – jednokratno izlaganje
- specifično toksične za ciljane organe – ponavljano izlaganje
- s opasnošću od aspiracije

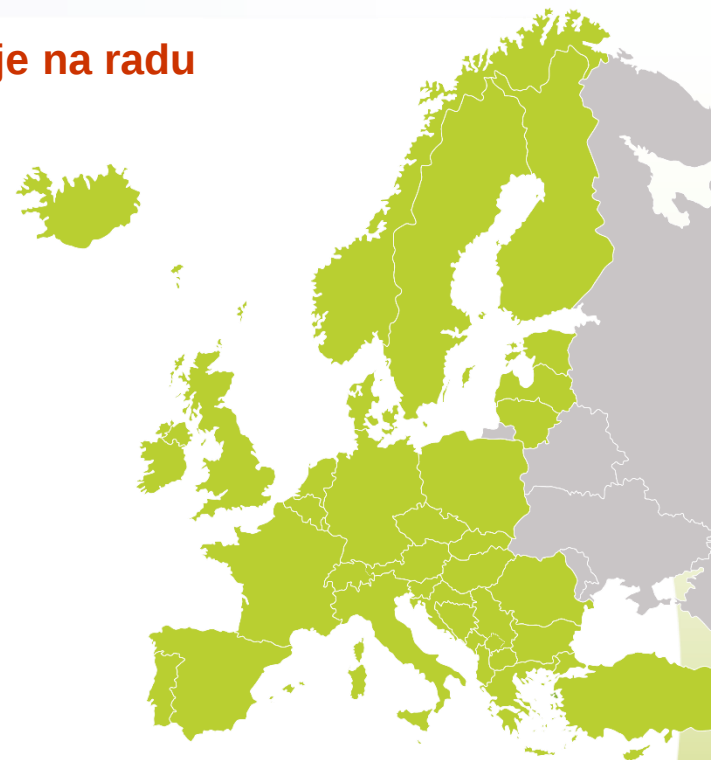
Classification	Labelling
Explosives	Explosive
Category 1	Explosive 1.1
Category 2	Explosive 1.2
Category 3	Explosive 1.3
Category 4	Explosive 1.4
Category 5	Explosive 1.5
Category 6	Explosive 1.6
Flammable gases	Flammable gas
Category 1	Flammable gas 1
Category 2	Flammable gas 2
Flammable aerosols	Flammable aerosol
Category 1	Flammable aerosol 1
Category 2	Flammable aerosol 2
Oxidizing gases	Oxidizing gas
Category 1	Oxidizing gas 1
Category 2	Oxidizing gas 2
Oxidizing aerosols	Oxidizing aerosol
Category 1	Oxidizing aerosol 1
Category 2	Oxidizing aerosol 2
Corrosive	Corrosive
Category 1	Corrosive 1
Category 2	Corrosive 2
Category 3	Corrosive 3
Very toxic	Very toxic
Category 1	Very toxic 1
Toxic	Toxic
Category 1	Toxic 1
Category 2	Toxic 2
Category 3	Toxic 3
Category 4	Toxic 4
Category 5	Toxic 5
Very dangerous	Very dangerous
Category 1	Very dangerous 1
Category 2	Very dangerous 2
Category 3	Very dangerous 3
Category 4	Very dangerous 4
Category 5	Very dangerous 5
Very irritant	Very irritant
Category 1	Very irritant 1
Category 2	Very irritant 2
Category 3	Very irritant 3
Category 4	Very irritant 4
Category 5	Very irritant 5
Very sensitizing	Very sensitizing
Category 1	Very sensitizing 1
Category 2	Very sensitizing 2
Category 3	Very sensitizing 3
Category 4	Very sensitizing 4
Category 5	Very sensitizing 5
Very carcinogenic	Very carcinogenic
Category 1	Very carcinogenic 1
Category 2	Very carcinogenic 2
Category 3	Very carcinogenic 3
Category 4	Very carcinogenic 4
Category 5	Very carcinogenic 5
Very mutagenic	Very mutagenic
Category 1	Very mutagenic 1
Category 2	Very mutagenic 2
Category 3	Very mutagenic 3
Category 4	Very mutagenic 4
Category 5	Very mutagenic 5
Very reproductive toxic	Very reproductive toxic
Category 1	Very reproductive toxic 1
Category 2	Very reproductive toxic 2
Category 3	Very reproductive toxic 3
Category 4	Very reproductive toxic 4
Category 5	Very reproductive toxic 5
Very specific target organ toxic	Very specific target organ toxic
Category 1	Very specific target organ toxic 1
Category 2	Very specific target organ toxic 2
Category 3	Very specific target organ toxic 3
Category 4	Very specific target organ toxic 4
Category 5	Very specific target organ toxic 5
Very aspiration hazard	Very aspiration hazard
Category 1	Very aspiration hazard 1
Category 2	Very aspiration hazard 2
Category 3	Very aspiration hazard 3
Category 4	Very aspiration hazard 4
Category 5	Very aspiration hazard 5

Classification	Labelling
Explosives	Explosive
Category 1	Explosive 1.1
Category 2	Explosive 1.2
Category 3	Explosive 1.3
Category 4	Explosive 1.4
Category 5	Explosive 1.5
Category 6	Explosive 1.6
Flammable gases	Flammable gas
Category 1	Flammable gas 1
Category 2	Flammable gas 2
Flammable aerosols	Flammable aerosol
Category 1	Flammable aerosol 1
Category 2	Flammable aerosol 2
Oxidizing gases	Oxidizing gas
Category 1	Oxidizing gas 1
Category 2	Oxidizing gas 2
Oxidizing aerosols	Oxidizing aerosol
Category 1	Oxidizing aerosol 1
Category 2	Oxidizing aerosol 2
Corrosive	Corrosive
Category 1	Corrosive 1
Category 2	Corrosive 2
Category 3	Corrosive 3
Very toxic	Very toxic
Category 1	Very toxic 1
Toxic	Toxic
Category 1	Toxic 1
Category 2	Toxic 2
Category 3	Toxic 3
Category 4	Toxic 4
Category 5	Toxic 5
Very dangerous	Very dangerous
Category 1	Very dangerous 1
Category 2	Very dangerous 2
Category 3	Very dangerous 3
Category 4	Very dangerous 4
Category 5	Very dangerous 5
Very irritant	Very irritant
Category 1	Very irritant 1
Category 2	Very irritant 2
Category 3	Very irritant 3
Category 4	Very irritant 4
Category 5	Very irritant 5
Very sensitizing	Very sensitizing
Category 1	Very sensitizing 1
Category 2	Very sensitizing 2
Category 3	Very sensitizing 3
Category 4	Very sensitizing 4
Category 5	Very sensitizing 5
Very carcinogenic	Very carcinogenic
Category 1	Very carcinogenic 1
Category 2	Very carcinogenic 2
Category 3	Very carcinogenic 3
Category 4	Very carcinogenic 4
Category 5	Very carcinogenic 5
Very mutagenic	Very mutagenic
Category 1	Very mutagenic 1
Category 2	Very mutagenic 2
Category 3	Very mutagenic 3
Category 4	Very mutagenic 4
Category 5	Very mutagenic 5
Very reproductive toxic	Very reproductive toxic
Category 1	Very reproductive toxic 1
Category 2	Very reproductive toxic 2
Category 3	Very reproductive toxic 3
Category 4	Very reproductive toxic 4
Category 5	Very reproductive toxic 5
Very specific target organ toxic	Very specific target organ toxic
Category 1	Very specific target organ toxic 1
Category 2	Very specific target organ toxic 2
Category 3	Very specific target organ toxic 3
Category 4	Very specific target organ toxic 4
Category 5	Very specific target organ toxic 5
Very aspiration hazard	Very aspiration hazard
Category 1	Very aspiration hazard 1
Category 2	Very aspiration hazard 2
Category 3	Very aspiration hazard 3
Category 4	Very aspiration hazard 4
Category 5	Very aspiration hazard 5

For the full list of hazard labels and pictograms, see Annex 1 to the CLP Regulation (EC) No. 1272/2008.

Upoznavanje s kampanjom

- Koordinira ju **Europska agencija za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA)**
- Organizira se u više od **30 zemalja**
- Podržava je **mreža partnera**:
 - **Nacionalne središnjice** (u RH- Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava)
 - Službeni partneri kampanje
 - Europski socijalni partneri
 - Medijski partneri
 - Europska poduzetnička mreža (EEN)
 - Institucije EU
 - Ostale agencije EU

Ključni ciljevi

- Podići svijest o rizicima
- Promicati **kulturu prevencije** - uklanjanje ili učinkovito upravljanje rizicima
- Poboljšati razumijevanje rizika povezanih s **karcinogenim tvarima**
- Usmjeriti se na **ranjive skupine radnika**
- Pružati informacije o odgovarajućem zakonodavstvu

O kakvom je problemu riječ?

- **Puno** radnika je **izloženo** opasnim tvarima
- **Svijest** o ovom problemu često je niska
- Opasne tvari mogu **dovesti** do:
 - akutnih i dugoročnih **zdravstvenih** problema kao što su **iritacija kože**, bolesti **dišnog sustava** i **raka**
 - **sigurnosnih** problema, kao što je **požar**, eksplozija i gušenje
 - znatnih **troškova** u poslovanju radi zaštitnih mjera kao i odgovornosti za provedbu istih

Što su opasne tvari?

- Tvari (*plinovite, tekuće, krute*) koje predstavljaju **rizik** za sigurnost i zdravlje radnika:
 - ❑ **kemikalije**, npr. u bojama, ljepilima, sredstvima za dezinfekciju, proizvodima za čišćenje ili pesticidima
 - ❑ kontaminanti koji nastaju u **procesima**, npr. dimovi zavarivanja, silicijska prašina ili ispušni plinovi dizelskih motora
 - ❑ materijali **prirodnog** podrijetla kao što je prašina žitarica, azbest ili sirova nafta i njezini sastavni dijelovi
- Opasne tvari mogu biti **prisutne** na gotovo **svim mjestima rada**
- **Šteta** može nastati i nakon **kratkoročne** ili **dugoročne** izloženosti opasnim tvarima i njihova dugoročnog nakupljanja u organizmu

Definicije iz Direktive o kemijskim sredstvima

- (a) „**kemijsko sredstvo**” znači bilo koji **kemijski element** ili **spoj**, samostalan ili u smjesi, u prirodnom stanju ili dobiven, uporabljen ili oslobođen, kao i oslobođen kao otpadak pri **bilo kojoj djelatnosti**, proizveden **namjerno** ili **nenamjerno**, **stavljen na tržište ili ne**.
- (b) „**opasno kemijsko sredstvo**” znači i:
 - (i) svako kemijsko sredstvo koje je po mjerilima za razvrstavanje opasna tvar u okviru razreda **fizikalne opasnosti** i/ili **opasnosti za zdravlje** utvrđenih u **Uredbi (EZ) br. 1272/2008**, ... bez obzira na to je li riječ o kemijskom sredstvu razvrstanom u toj Uredbi;
 - (iii) ...uključujući svako kemijsko sredstvo kojemu je u skladu s člankom 3. dodijeljena **granična vrijednost izloženosti** na radnom mjestu.
- „**Rad koji uključuje korištenje kemijskih sredstava**” znači svaki **posao** u kojem se **koriste** ili se **namjeravaju** koristiti kemijska sredstva, u različitim procesima, uključujući proizvodnju, rukovanje, skladištenje, prijevoz, odlaganje i obradu, ili koji je posljedica takvog posla.

Činjenice i brojčani podatci

- Prema istraživanju EU-OSHA kemijske ili biološke tvari prisutne su kod **38 % poduzeća**¹

❑ radnici u EU:

- **17 % rukuje** ili je u dodiru s kemijskim proizvodima ili tvarima najmanje **25 % svog radnog vremena**²
- **11 % prijavljuje** udisanje dima/para i prašine (npr. **dimovi zavarivanja, ispušni plinovi, drvena prašina, mineralna prašina**)
- Novi rizici pojavljuju se cijelo vrijeme

1) Sažetak – Drugo europsko istraživanje poduzeća o novim rizicima i onima u nastajanju (ESENER-2), EU-OSHA, 2015., str. 5.

Dostupno na: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/esener-ii-summary-en.PDF>

2) Šesto europsko istraživanje o radnim uvjetima, Izvješće o pregledu, Eurofound, 2016., str. 43. Dostupno na:

https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1634en.pdf

Činjenice i brojčani podatci

- Djelatnosti s visokom **razinom uporabe** opasnih tvari uključuju:

- ☐ **poljoprivredu** - 62 %
- ☐ **proizvodnju** - 52 %
- ☐ **građevinarstvo** - 51 %¹

- U mnogim sektorima porasla je upotreba kemikalija jer su **tehnologije** na bazi kemikalija **zamijenile tradicionalne** načine rada (npr. pesticidi, plastika, izolacija)
- U Švedskoj je 2014. korišteno **3,7 tona** opasnih tvari po građaninu (1996. je bilo 3,0 tona)

1) ESENER-2 – izvješće o pregledu: Upravljanje sigurnošću i zdravljem na radu, EU-OSHA, 2016., str. 18.
Dostupno na: https://osha.europa.eu/sites/default/files/ESENER2-Overview_report.pdf

Tri koraka za upravljanje opasnim tvarima

Utvrđiti opasnosti:

- Napraviti **popis** tvari / kemijskih proizvoda koji se koriste ili nastaju na mjestu rada
- Prikupiti podatke o šteti koju oni mogu uzrokovati i načinima na koje se mogu dogoditi, na primjer putem oznaka ili **sigurnosno-tehničkih listova**
- Ocijeniti koriste li se **karcinogene** ili **mutagene** tvari, a na koje se primjenjuju rigoroznija pravila

Ocijeniti izloženost:

- Utvrđiti **tko** može biti izložen, uključujući čistače te radnike na održavanju
- Ocijeniti izloženost radnika ovisno o **vrsti, intenzitetu, duljini i učestalosti** izloženosti, uključujući kombinacije izloženosti
- Razmotriti **povezane** učinke s drugim **rizicima** kao što su rizici od požara, apsorpcije kroz kožu ili rada u mokrim uvjetima

Odrediti mjere:

- **Popis** opasnosti može se koristiti za sastavljanje **plana aktivnosti**, uključujući subjekte koji ga trebaju provesti
- **Nadzor** nad provedbom i učinkom mjera

Načelo STOP

- Poslodavci trebaju odrediti učinkovite **preventivne i zaštitne mjere**
- Opasne tvari i procese potrebno je **potpuno ukloniti** s mjesta rada (npr. stvaranje novih radnih procesa)
- Ako uklanjanje **nije moguće**, rizicima je potrebno upravljati na temelju redoslijeda primjene preventivnih mjera — načelo **STOP**

Substitution (zamjena - sigurne ili manje štetne alternative)

Technological measures (tehnološke mjere - npr. zatvoreni sustav, lokalna odsisna ventilacija)

Organisational measures (organizacijske mjere - npr. ograničavanje broja izloženih radnika ili vremena izloženosti)

Personal protection (osobna zaštitna oprema)

Posebne rizične skupine

- **Određene skupine radnika mogu biti posebno ugrožene od opasnih tvari, uključujući:**
 - žene
 - mlade radnike
 - radnike migrante
 - privremene radnike
 - neosposobljene ili zaposlenike bez iskustva
 - čistače i izvođače radova
- **Uzrok tome može biti posebna osjetljivost, neiskustvo ili nedostatak osposobljavanja ili informacija**
- **Rizike za ove radnike potrebno je uzeti u obzir kod procjene rizika**

Mogu se uključiti organizacije svih veličina i iz svih sektora, kao i pojedinci na sljedeće načine:

- **širenjem** i reklamiranjem materijala kampanje
- sudjelovanjem i organiziranjem **događaja** i aktivnosti
- korištenjem i promoviranjem **alata** za upravljanje opasnim tvarima
- praćenjem kampanje na društvenim mrežama

Nagrade za dobru praksu u stvaranju zdravih mjesta rada

- Priznanje za **inovativne prakse** u području sigurnosti i zdravlja na radu
- Organizacije se nagrađuju za uspješne i **održive inicijative** za upravljanje opasnim tvarima na mjestima rada
- Otvoreno za organizacije iz:
 - država članica EU
 - zemalja kandidatkinja
 - potencijalnih zemalja kandidatkinja
 - Europskog udruženja slobodne trgovine (EFTA)
- **Pobjednici se proglašavaju na dodjeli nagrada**

Izvori potpore za kampanju

- **Vodič** za kampanju
- Praktični e-alat
- Izvješća
- Serija **informativnih listova** o prioritetnim temama
- Baza podataka izvora i alata
- Studija slučaja i audio-vizualna baza podataka
- **OSHwiki**: ažurirani odjeljak i novi članci
- **Filmovi o Napu**
- **Promidžbeni materijali**
 - Letak kampanje
 - Letak o nagradi za dobru praksu
 - Plakat
 - Videozapisi
 - Mrežni natpis
 - e-potpis
- **Poveznice na korisne mrežne stranice**

Najvažniji datumi

- Pokretanje kampanje:
travanj 2018.
- Natječaj za nagrade za dobru praksu u državama članicama na europskoj razini:
2018. i 2019.
- Razmjena dobrih praksi za zdrava radna mjesta:
2. tromjesečje 2019.
- Europski tjedni za sigurnost i zdravlje na radu:
listopad 2018. i 2019.
- Sastanak na vrhu za zdrava radna mjesta i ceremonija dodjele nagrada za dobru praksu:
studen 2019.

Dodatne informacije

- Saznajte više na internetskim stranicama kampanje:

www.healthy-workplaces.eu/hr

- Pretplatite se na bilten kampanje:

<https://healthy-workplaces.eu/hr/healthy-workplaces-newsletter>

- Pratite aktivnosti i događaje putem **društvenih mreža**:

- Saznajte više o aktivnostima u vašoj zemlji na:

www.healthy-workplaces.eu/fops